

הרבי מספר

על המגיד ואדמו"ר הזקן...

לרגל יום הבהיר י"ט בכסלו, יום ההילולא של המגיד ממעזריטש ויום גאולתו של כ"ק אדמו"ר הזקן, הננו מביאים לקט סיפורים שסיפר הרבי מלך המשיח בהתוועדויות אודות הקשרים שבין המגיד ממעזריטש לאהוב תלמידיו, רבי שניאור זלמן

מאת הרב אברהם שמואל בוקיעט*

יחס המגיד לאדמו"ר הזקן

יחס מיוחד

"...י"ט כסלו הוא גם יום ההילולא של המגיד – רבו של אדמו"ר הזקן. וכפי שמדגיש אדמו"ר הזקן באגרת הקודש שלו (אגרת לח) – שגאולתו היתה ב"יום ההילולא רבא פטירת רבינו הקדוש ז"ל".

והנה, ידוע סיפור החסידים אודות היחס והקירוב המיוחד שהראה המגיד לרבינו הזקן, עד כדי כך, שהיה זה באופן ד"ויקנאו בו אחיו", עד לסיום הכתוב – "ואביו שמר את הדבר", כפי שנתגלה הדבר בגאולתו של רבינו הזקן ב"י"ט כסלו, יום ההילולא של המגיד, כידוע הסיפור שהמגיד אחז את ידו של רבינו הזקן ואמר לו: "י"ט כסלו איז **אונזער** הילולא" [=י"ט כסלו הוא ההילולא שלנו].

ומובן, שקנאה זו היתה באופן ד"קנאת סופרים תרבה חכמה", מתוך אחדות ושלוש – כמודגש גם באגרת הקודש הנ"ל ד"יום גי שהוכפל בו כי טוב", שבזה מרומז ענין השלוש – "טוב לשמים וטוב לבריות", וכן מוסיף ומדגיש את הענין ד"פדה בשלוש", היינו, שכל ענינים אלו, כולל הענין ד"ויקנאו בו אחיו", הם באופן של **שלוש**.

סדר הלימוד

ידוע הסיפור שסיפר כ"ק מורי וחמי אדמו"ר אודות הסדר שקבע המגיד עם רבינו הזקן בתחלת בואו למעזריטש, אשר בנו (ר' אברהם) ה"מלאך" ילמוד עם רבינו הזקן תורת החסידות (תורת הבעש"ט והמגיד) ורבינו הזקן ילמוד עם ה"מלאך" תורת הנגלה.

(תורת מנחם – התוועדויות תשי"ב ח"א ע' 248. וראה גם שם תשי"ג חלק א' עמוד 216. תש"ט חלק ד' עמוד 90 (הערה 34). אגרות קודש חלק ה' עמוד קעז, ועמוד רז)

(התוועדויות תש"ה חלק ב' עמוד 871 – הנחה בלתי מוגה. וראה גם שיחות קודש תשי"ד עמוד קכט"ו. שם תשי"ז עמוד קנג. שיחות קודש תשכ"ז חלק א' עמוד 216)

* * *

אדמו"ר הזקן היה הצעיר שבתלמידי הרב המגיד, וכאשר צוה עליו המגיד לערוך את השלחן ערוך, התקיים בו הפסוק: "ויקנאו בו אחיו, ואביו (הרב המגיד) שמר את הדבר". (קובץ סיפורים תשי"ג ע' 10, מתורת מנחם – התוועדויות תשי"ג ח"א ע' 212 – הנחה בלתי מוגה. וראה גם שיחות קודש תשי"ח עמוד פו)

תלמיד חביב

מבין תלמידיו של הרב המגיד היה אדמו"ר הזקן התלמיד החביב עליו ביותר, וכנודע שהרב המגיד למד עם אדמו"ר הזקן באופן מיוחד ובתוספת יתירה על לימודו עם שאר תלמידיו; וגם ידוע מאמר הרב מבארדיטשוב: "כולנו אכלנו מקערה אחת והליטאי (הכוונה לאדמו"ר הזקן, כי כן היה נקרא בפי תלמידי הרב המגיד) לקח חלק המובחר".

(לקוטי שיחות חלק י' עמוד 101. וראה גם התוועדויות תש"ב חלק ג' עמוד 1554)

מינויו כפוסק לכלל ישראל

כאשר המגיד הוצרך "לחפוש בחפש מחופש בתלמידיו למצוא איש אשר רוח אלקים בו להבין ולהורות הלכה ברורה" בחר ברבינו הזקן, "ואמר לו, אין נבון וחכם כמותך לירד לעומקה של הלכה כו", ולאחרי שהתחיל במלאכת חיבור השולחן ערוך, והובאו כתביו בפני "הני תרי צנתרי דדהבא שבת אחים יחד הגאונים המפורסמים קדושי עליון עמודי עולם, הרב מהור"ר שמעלקא ואחיו הרב מ"י פנחס נ"ע... קלסוהו ושבוהו עד למאד מאד" (כמסופר בפרטיות בהקדמת

* הסיפורים מתורגמים באידיש, והאחריות היא על המלקט בלבד. רוב הסיפורים מופיעים במקור עם ביאורים ומוסרי השכל נפלאים אך מפאת קוצר היריעה הושמטו, ועל כן יש לעיין במקור השיחה במפנים.

הרבנים בני הגאון המהרש"א.

ומכיון שמכל תלמידי המגיד נבחר רבינו הזקן על-ידי המגיד – "להבין ולהורות הלכה ברורה", הרי זה כמו פסק דין – ע"י המגיד, כולל גם תלמידי המגיד – שבנוגע להלכה למעשה צריכים להתנהג כולם ע"פ הוראת רבינו הזקן, כולל גם בנוגע לעניני החסידות כו'.

(התוועדות תש"ח חלק א' עמוד 313 – הנחה בלתי מוגה. וראה גם תורת מנחם – התוועדות תשי"ג חלק א' עמוד 213. תש"ח חלק ד' עמוד 2159. תש"ח חלק ב' עמוד 185)

* * *

יחס אדמו"ר הזקן למגיד

בן להמגיד

אדמו"ר [כ"ק אדמו"ר מהורש"ב] סיפר ששמע מאביו בשם ה"צמח צדק" ששמע מרבינו הזקן שהיה קורא את עצמו בשם בן להרב המגיד ובשם נכד הבעש"ט.

(היום יוסי כ"ז אייר)

משרת המגיד

כ"ק מורי וחמי אדמו"ר סיפר, שבתחילת בואו של אדמו"ר הזקן אל המגיד, היה ספק אצלו אם להשאר אצלו. לאחר מכן, כשהחליט להשאר, גמר אומר להיות כמו משרת אצל המגיד.

ענינו של משרת הוא, שהיכן שהאדון נמצא, שם הוא נמצא. בהושענא רבה תקכ"ז, כשנכנס המגיד לסוכה, נכנס אחריו גם אדמו"ר הזקן. אמר לו המגיד: נעל את הדלת, שאף אחד לא יכנס. אל תהיה בהתפעלות אלא בהתיישבות, לא במקיף אלא בפנימי – הרבי מגיע.

בהושענא רבה תרכ"ז אמר כ"ק אדמו"ר מהר"ש: היום נהיה מאה שנה מאז שראה אדמו"ר הזקן את הבעל שם טוב בהקיץ בפעם הראשונה.

. . . לכאורה איך אפשר לומר שאדמו"ר הזקן היה בגדר משרת אצל המגיד, באופן של "לא ימיש מתוך האהלי", והרי נשיאותו של המגיד נמשכה עד שנת תקל"ג, ואדמו"ר הזקן היה אצלו פחות משלש שנים ("ל"ב חדשים", כלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר).

ויש לומר הביאור בזה:

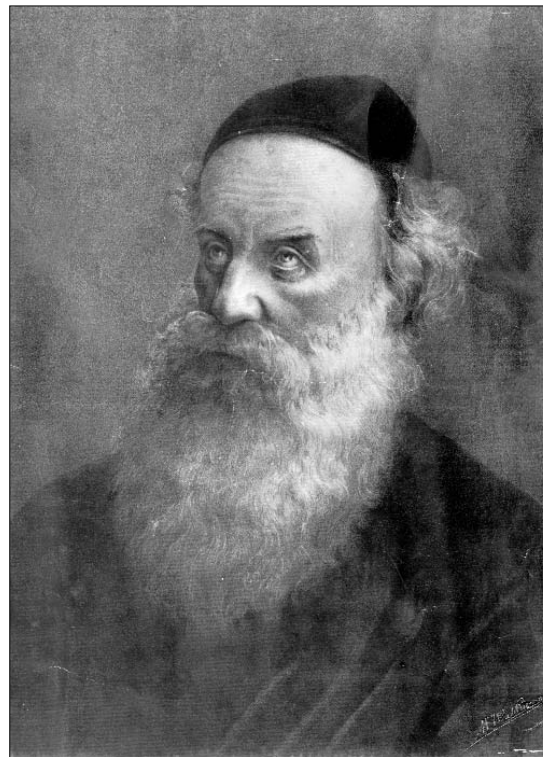
כאשר אדמו"ר הזקן עזב את מעזריטש ונסע לליאזנע, עשה זאת ברצונו ובשליחותו

של המגיד, להפיץ שם חסידות; הרי שהמגיד היה אתו עמו כל משך זמן זה . . . כשנסע אדמו"ר הזקן בשליחותו של המגיד, נהיה מציאותו של המשלח מציאותו של השליח; ומוכן איפוא, שהיכן שהיה המשלח – היה גם השליח שם אתו עמו.

(קובץ סיפורים תשכ"ו-תשכ"ז עמוד 37, משיחות קודש תשכ"ז חלק א' עמוד 67 – הנחה בלתי מוגה)

סבלו עקב נסיעתו להמגיד

כ"ק מורי וחמי אדמו"ר סיפר, שכאשר התחיל אדמו"ר הזקן לנסוע מוויטבסק למעזריטש, ונדע לתושבי וויטבסק שהוא שייך לחסידים, סבל מהם רדיפות גדולות, וכן נלקח מחותנו (ר' יהודה ליב סגל) המינוי של כבוד שהיה לו עד אז.

למרות רדיפות אלו היה לאדמו"ר הזקן מנין של מקושרים. המנין היה אמנם "אֶמְגַעְרֵר" (= "יכחוש") היינו שהיו בו גם אנשים פשוטים, ומכל מקום, כשהיה לו מנין, עדה שלימה, משלו, אמר שעכשיו אין הוא מפחד מפני השניים (מי הם השניים – לא פירש כ"ק מו"ח אדמו"ר).

(קובץ סיפורים תש"כ-תשכ"א ע' 34, משיחות קודש תש"כ ע' 316 – הנחה בלתי מוגה)

גילוי תורת המגיד והבעש"ט

פעם הלכו חסידים לאדמו"ר הזקן, והלכו אלפים אלפים, ובדרך נתוספו עוד ועוד.

בראש השיירה צעד שור שקרניו כוסו בזהב, כפי הסדר של הבאת ביכורים, "השור הולך לפניהם וקרניו מצופות זהב". ראה אדמו"ר הזקן מבעד החלון איך החסידים מגיעים, נכנס לחדרו, התגלגל על הרצפה ואמר: "מה הם רוצים ממני?"

אמרה לו הרבנית: "הם מבקשים ממך לחזור בפניהם על הדברים ששמעת מרבך!"

אמר אדמו"ר הזקן תורה על מה שנאמר לגבי הבאת ביכורים "החליל מכה לפניהם", וביאר ש"חליל" הוא מלשון חלל ומקום פנוי, ו"מכה" – מלשון כהה.

(קובץ סיפורים תשי"ג עמוד 28, משיחות קודש תשי"ג ע' 289 – הנחה בלתי מוגה)

מסירות נפשו לפרסום

תורת רבותיו

כ"ק מורי וחמי אדמו"ר סיפר: בשעה שאדמו"ר הזקן היה חבוש בבית האסורים טיפל בחקירתו נציגו האישי של המיניסטר, שהיה בקי בתנ"ך וידען בעניני יהדות.

אחת השאלות שהציג לאדמו"ר הזקן היתה בפירושו של הפסוק "ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו: איכה?" – וכי לא ידע הקב"ה היכן מצוי אדם הראשון? אדמו"ר הזקן השיב לו בדבריו של רש"י על כך. נענה השר: את אשר אומר רש"י ידוע לי, אלא שרצוני לשמוע מה בפי הרבי. אמר לו אדמו"ר הזקן: כשאדם הוא בגיל פלוני – וכאן נקב אדמו"ר הזקן במספר השנים המדויק שהיו אז לשר – פונה אליו הקב"ה בקריאה נוקבת: איכה? הידועה לך מטרת בריאתך אתה עלי אדמות, מה **מוטל** עליך ומה **הספקת** לעשות?

כ"ק מורי וחמי אדמו"ר סיים: תשובתו של אדמו"ר הזקן אל השר הצילה את אדמו"ר עצמו מדרגה של "כלות הנפש", כי אדמו"ר הזקן היה שרוי בשמחה גדולה על אשר זכה להיחבש בבית הסוהר **ולמסור נפשו עבור תורת הבעש"ט והרב המגיד**, והיתה לו הרגשת תענוג כה גדולה עד כדי כלות נפשו כמעט, אך כשהתבונן שהקב"ה פונה אל כל אדם בשאלה נוקבת: איכה? – ההשלים את המוטל עליו? – התבוננות זו פעלה עליו להשאר למטה, נשמה בגוף, כדי להשלים את הענינים שלמטרתם ירדה נשמתו למטה.

(תרגום חפשי מלקוטי שיחות ח"א ע' 73. וראה גם לקוטי שיחות חלק כ"ג ע' 159)

סיפורו של ר' נחום

שבא בקלות? על זה אומרים, שבקדושה צריך "לאשתדלא ב"י כדקא יאות, כפום חילי"י, ו"יחנס" שייך ללעומת זה, כנאמר "אשר נאכל במצרים חנם". אם זה בא בלי יגיעה והשתדלות – הנה "לא יגעתי ומצאתי אל תאמינ", זוהי ראוי לכך שעדיין הוא לא מצא את התפקיד המיוחד של נשמתו.

ואיך מתחיל מילוי התפקיד – לא בזה שיושב בראש בתור נשיא, אלא בהיותו תלמיד במשך עשר שנים, ורק כאשר כל עשר כוחות הנפש חדורים בתור מקבל, ביכלתו להיות נשיא ולמלא תפקידו בעולם.

והרי הדברים קל וחומר: אם זה היה כך לגבי אדמו"ר הזקן, נשמה כללית, נשמה חדשה, שהיה לו הסיוע של ברכתיו של הבעל שם טוב – הרי על אחת כמה וכמה שכן הוא אצל כל אחד ואחד.

ואכן, ירידת הנשמה לעולם הזה ירידה צורך עלי היא, ועלי פירושה כפשוטה, "מי יעלה בהר ה"י", עלי הקשורה ביגיעה, התעסקות בדברים הדורשים השתדלות ויגיעה. ואם רק ישתדל ויטייג, מובטח לו שסוף סוף יגיע ל"גאולה" – נשמתו תצא מכל המצרים וההגבלות שלה.

(קובץ סיפורים תשכ"ב-תשכ"ג עמוד 14, משיחות

הזקן סיפר, שהתלבט אם ללכת לוילנא, שם לומדים איך ללמוד, או למעזריטש, שם לומדים איך להתפלל, ובחר ללכת למעזריטש. הליכה זו היתה תחילת התגלותו בענין החסידות, תחילת מילוי תפקיד נשמתו, ואז התחיל הענין שהביא בסופו של דבר למאסר. ג. ההוראה מסיפור זה בעבודת האדם לקונו:

גאולתו של אדמו"ר הזקן באה דוקא לאחר הקדמה של מאסר, והתחלת הגאולה היתה – היותו תלמיד אצל המגיד, ותחילת היותו לתלמיד היתה קשורה בספק והתלבטות בדרכו בחיים. לאחר מכן נדד וגלה ממקומו, ועד למיצר ודוחק בגשמיות (כמסופר בכמה מקומות על דבר הדוחק הגשמי שהיה לו בהיותו תלמיד אצל המגיד).

הוזה אומר:

כל עוד שאין לאדם ספיקות, קשיים, מנגדים, ואין לו העלמות והסתרים – סימן הוא שעדיין לא הגיע למילוי תפקידו בעולם. עדיין לא התחיל את עבודתו בקודש, ואין זו אלא תקופת הכנה, שלאחרי יוכל למלא שליחותו בעולם.

אדם עלול לטעון: מדוע עלי להדחק לעסוק בענין קשה, והרי בידי לעסוק בענין

הרבי סיפר, שדודו, הרב הקדוש ר' נחום, בנו של אדמו"ר האמצעי, היה מספר בכל י"ט כסלו את כל פרטי סיפור המאסר והגאולה, מתחילתו ועד סופו. אם מישהו מהנכבדים היה נכנס בתחילת הסיפור – היה חוזר ומתחיל.

הסיפור היה מתחיל כך:

עשר שנים היה הסבא – אדמו"ר הזקן – תלמיד אצל הרב המגיד ממעזריטש. לאחר מכן היה ראש החבריה קדישא חמש שנים, עד שנתגלה ונתפרסם בשם "המגיד ומדריך מישרים מליאזני". עשרים שנה עמל ויגע בהפצת תורת הבעל שם טוב, תורת החסידות, וכשהתפשטה תורה זו בהתפשטות גדולה – יצאה המסירה.

א. כך יוצא לפי חשבון השנים: המגיד נסתלק בשנת תקל"ג, ואם כן מתחילים העשר שנים משנת תקכ"ג (שאו היה אדמו"ר הזקן בן י"ח שנה). לאחר תקל"ג היה חמש שנים ראש החבריה קדישא, עד לשנת תקל"ח. לאחר מכן עסק עשרים שנה בפרסום תורת החסידות, היינו עד שנת תקנ"ח. בשנה זו היתה המסירה, שהביאה לאחר מכן למאסר, בתחילת שנת תקנ"ט (ההתחלה הרי היתה בשנת תקנ"ח, כידוע הסיפור עם הפדיונות שלח אדמו"ר הזקן).

ב. יש לעיין, מה נוגע לסיפור המאסר והגאולה התחלה זו, שהיה אדמו"ר הזקן תלמיד עשר שנים אצל המגיד, וחמש שנים ראש החבריה קדישא?

ויש לומר:

רז"ל אמרו לגבי צדיקים "כשם שהן תמימים, כך שנותם תמימים", ומזה למדו לגבי שני חיי שרה, ש"כולן שוין לטובה". והנה, "שנותם תמימים" פירושו לא רק שלא חסר כלום בשנותיהם, אלא גם שכל שנותיהם תמימות, גם **בהתחלתם**. ואף כאן: שליחות נשמתו של אדמו"ר הזקן היתה – הפצת תורת החסידות בעולם, ועל כך היה המאסר; הנה "שנותם תמימים", כל שנותיו שוין לטובה, כולן היו קשורות במילוי שליחות זו.

אמנם, לפי זה היה ר' נחום צריך להתחיל מיום הולדתו של הרבי, ומדוע התחיל משנותיו בתור תלמיד אצל המגיד?

והענין, שכן הקטרוג והמאסר לא היו סתם משום שיש נשמה כזו בעולם, אלא משום שנשמה זו התחילה לגלות את ענינה ולמלא תפקידה בעולם. ולפי זה, אף שהחל מיום ההולדת היה כבר גילוי הנשמה, שזהו הכנה למילוי תפקידה בעתיד, אך כל עוד מילוי התפקיד הוא בהעלם – אין זה מעורר קטרוג. ומתי התחיל מילוי התפקיד בגלוי – כשהחליט ללכת למעזריטש. וכפי שאדמו"ר

חטיפתו ממאכל המגיד

כ"ק אדמו"ר הזקן חטף פעם חתיכת דג ממה שהכינו עבור הרב המגיד, ואח"כ דיבר בגודל התועלת שהיה לו על ידי זה.

ולכאורה צריך ביאור בשביל מה היה צריך לחטוף? והרי סופו מוכיח על תחילתו שזה היה מלכתחילה מיועד עבור אדה"ז, ואם כן מדוע היה צריך לקחת זאת באופן של "חטיפה", ולא באופן ישיר?

והביאור בזה: בכל דבר ובכל ענין ככל שהוא יותר גדול ונעלה כך עושה היצר הרע יותר מניעות ועיכובים, ולכן יש לחטוף ולעשות זאת בזריזות.

וענין זה קיים אפילו אצל צדיקים ובמכל שכן אצל אנשים פשוטים.

(קובץ סיפורים תשי" עמוד 40, מספר תורת מנחם – התוועדות תשי" ע" 84. וראה גם התוועדות תשד"מ ח"ג ע" 1471.)

י"ט כסלו יום ההילולא וחג

הגאולה

יום ההילולא וחג הגאולה

לפני הסתלקותו נטל המגיד את ידו של אדמו"ר הזקן ואמר – י"ט כסלו הוא ההילולא שלנו.

לפני הסתלקותו של המגיד, כשהיה צריך להתחיל גילוי תורת החסידות באופן של "יפוצו מעינותיך חוצה" – כפי שאור החסידות יורד בהתלבשות בהשגה – באופן של "יתפרנסון", אמר המגיד לאדמו"ר הזקן "י"ט כסלו הוא ההילולא שלנו", ובכך נפעל החיבור של המעין עצמו כפי שהוא אצל אבות החסידות, עם המעיונות כפי שהם מגיעים ל"חוצה".

(תרגום חפשי מלקו"ש חכ"ה ע" 212)

קבלתו של אדמו"ר הזקן

מהמגיד

עמד על עמדו

ידוע שכאשר הרב המגיד היה אומר תורה, הנה רוב התלמידים לא היו יכולים לשמוע את כל התורה, מחמת רוב התפעלות, ורק מקצתם שלטו בעצמם ושמעו את התורה עד גמירא, אך לאחר מכן סבלו משלשול, מצד ההתפעלות. אדמו"ר הזקן, לעומת זאת, שמע את כל התורה עד הסוף, וגם לאחר מכן לא היה לכך שום השפעה שלילית על גופו.

רוחניות וגשמיות הם שני דברים הפכיים,

שאחד מהם סותר לשני, ולכן, כאשר התלמידים שמעו תורה מהרב המגיד, לא היה גופם הגשמי מסוגל לסבול זאת. אצל אדמו"ר הזקן, לעומת זאת, שהיה נשמה חדשה, והורה דרך חדשה בעבודת הבורא, היה אפשר להיות שני הדברים ביחד: גם בעת שמיעת התורה נשאר הגוף הגשמי על עמדו, ושני הדברים לא עמדו בסתירה זה לזה.

אמנם לפי זה יש לשאול:

ידוע פתגמו של אדמו"ר הצמח צדק, שכל המסירות נפש של זקנו, אדמו"ר הזקן, היא כלא לגבי המסירות נפש שלו כשהיה עליו להתנתק מ"ועמד לא חפצתי" ולהתמסר לעשיית טובה ליהודי. ולכאורה, מדוע לא היה אפשר להיות שני הדברים ביחד? והרי אצל אדמו"ר הזקן לא היו שני הדברים סותרים זה לזה, כנ"ל, והיה יכול לסבול שניהם יחד.

אלא, מצד אדמו"ר הזקן זה אכן היה אפשרי, אך מצד המקבל זה היה בלתי אפשרי. שכן, אם אדמו"ר הזקן היה באותה שעה בדרגת "ועמד לא חפצתי", לא היה המקבל יכול לקבל את הטובה, מחמת ריבוי האור וכו'. וכידוע הסיפור, שפעם בעת קריאת התורה הרים אדמו"ר הזקן את טליתו והביט בפניו של העולה לתורה, והלה התעלף.

(קובץ סיפורים תשכ"ו-תשכ"ז עמוד 16, משיחות קודש תשכ"ו עמוד 141 – הנחה בלתי מוגה)

אהבת ישראל

כאשר אדמו"ר הזקן היה בפעם הראשונה במעזריטש, שמע תורה מהמגיד בשם הבעל שם טוב: מענן הקטורת של יום הכיפורים נמשך סכך הסוכה, שזהו "אהבתי אתכם אמר ה'", לאהוב יהודי.

מאז חל שינוי בדרכו של אדמו"ר הזקן. עד אז היה בתנועה של הבדלה וריחוק מאנשים פשוטים, ואילו מאז החל לקרב אותם. (וראה בשיחה הביאור בזה באריכות).

(קובץ סיפורים תשכ"ב-תשכ"ג עמוד 5, משיחות קודש תשכ"ב עמוד 33 – הנחה בלתי מוגה).

בדיקת חמץ

אדמו"ר הזקן הלך למעזריטש בפעם הראשונה בשנת תקכ"ד ושהה שם (בפעם ההיא) עד לפני חג הפסח תקכ"ה. כשחזר לביתו – ביום י"ג ניסן בשנה ההיא לא אכל (לא התענה שהרי אסור בתענית, אלא שלא אכל) כי היה טרוד בהכנה לבדיקת חמץ, אשר כל הכוונות שקיבל במעזריטש בענין בדיקת חמץ יבוא כן בהבדיקה בפועל. הבדיקה נמשכה כל הלילה, ולא היה לו אז רק חדר אחד.

אז פירש רבנו המשנה אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר – יג' בגימטריה

אחד, הוא ענין הדעת, בזה אין שייך (צריך?) בדיקה. יד' הוא ענין המדות (ז' מדות דנפש האלוקית ונפש הבהמית) שם צריך להיות בודקין את החמץ, והבדיקה היא לאור הנר, נר ה' נשמת אדם. והבדיקה היא בחורין ובסדקין שלכן צריך להיות לאור הנר, כי מדורה היא בחי אצילות ושם הרי לא יגורך רע, אבוקה היא בבריאה ואור הנר – יצירה, כי עשי' היא בחי חושך.

(הגדה של פסח – עם לקוטי טעמים ומנהגים ע" ב. וראה גם התוועדות תשמ"ט חלק א' עמוד 247)

בעלי תשובה

אדמו"ר האמצעי ראה פעם בחלומו נהר. על הנהר היה קרש. הרב המגיד הלך על הקרש והקרש התנענע, לאחר מכן הלך אדמו"ר הזקן על הקרש והוא לא התנענע. כשסיפר את דבר החלום לאביו, אמר לו אביו: הנהר הוא נהר של בעלי תשובה. לפני עשרים וחמש שנה שמעתי ממורי, הרב המגיד, המשל על צדיקים ובעלי תשובה משני בני המלך, ומאז נחקק בי כי יש לקרב כל יהודי. חמש שנים הייתי נוסע ממקום למקום, בגלוי ובסתר, לעורר יהודים.

לגבי סיפור זה ניתן ללמוד ממנו מהו החידוש והמעלה של חסידות חב"ד לגבי תורת החסידות הכללית, והיא – עשיית בעלי תשובה. . כאשר עסק אדמו"ר הזקן בעשיית בעלי תשובה, בוודאי לא הסתפק בתשובה תתאה, היינו שהבטיח שלא יכשלו בסור מרע ועשה טוב. שהרי אין כאן חידוש דבר, אלא זה היה כבר מקודם; זוהי מצוה מפורשת בתורה – "הוכיח תוכיח את עמיתך". אלא, בוודאי הכוונה גם לתשובה עילאה.

(קובץ סיפורים תשכ"ח-תש"ל עמוד 25, משיחות קודש תשכ"ט חלק א' עמוד 219 – הנחה בלתי מוגה. שם תשח"י ע" קלט. תשכ"ח חלק א' עמוד 209. תורת מנחם – התוועדות תשי"ג ח"א עמוד 290)

העדר הרגש הטעם באכילה

פעם נתארח אצל אדמו"ר הזקן אורח חשוב, ולרוב חשיבותו החליטו אנשי הבית לחלק ביניהם את התפקידים השונים הכרוכים בבישול וסידור המאכלים לכבוד האורח. ואולם, פרט אחד נשכח בעת החלוקה: מי מאנשי הבית יזכה בהטלת מלח באוכל. כתוצאה מכך, כשכל אחד נזכר לאחר מכן אודות המלח, רצה כל אחד לזכות בכך, והטיל את מנת המלח, מבלי לספר מזה להשני. כשהוגש התבשיל לפני אדמו"ר הזקן והאורח, אכלו אדמו"ר הזקן כרגיל, אבל האורח טעם את המאכל וסלק הצדה. כששאלו אדמו"ר הזקן מדוע אינו אוכל, השיב שהאוכל מלוח ביותר... אמר לו אדמו"ר הזקן, **שעוד בהיותו במעזריטש פעל**

הצלפה בסוסים עד...

כאשר נסע אדמו"ר הזקן ממעזריטש לביתו, הלך אתו ה"מלאך" ללוותו. אמר ה"מלאך" לבעל העגלה: הצלף בסוסים עד שיחדלו מלהיות סוסים. נוסח אחר: עד שידעו שהם סוסים. ואמר אדמו"ר הזקן, שנתחדשה אצלו בזה דרך חדשה בעבודה, ודחה את נסיעתו ונשאר למשך זמן במעזריטש.

ביאור הדברים:

הנוסח הראשון – העלאה מלמטה למעלה, כליון וביטול ("אויס פערדי").

הנוסח השני – המשכה מלמעלה למטה. ענינו ותכליתו של הסוס הוא שיהיה סוס לרכוב עליו, ועד ל"סוס אשר רכב עליו המלך", מלכו של עולם, והדבר יומשך עד למטה מטה, בחינת "סוס", היינו עשיית דירה לו יתברך בתחתונים דייקא.

(קובץ סיפורים תשכ"ד-תשכ"ה עמוד 19, משיחות קודש תשכ"ד עמוד 363 – הנחה בלתי מוגה. וראה גם לקוטי שיחות חטי"ז ע' 556)

הסתפקות במועט

פעם שלח הבעש"ט עשיר למגיד. כשהגיע הלה לעירו של המגיד ושאל למקום מגוריו, התברר לו להפתעתו שאין אחר בשם זה אלא רק זה שגר בקצה העיר [במקום עלוב ודל]. כאשר ביקרו בביתו הוא נוכח בעניות הגדולה ששררה שם, ועד שמצד גודל העניות והדלות – התלמידים [שלמד עמם המגיד] ישובו על גזעי עצים שכן כסאות או ספסל לא היו בנמצא.

שאל העשיר את המגיד כיצד זה אפשר לחיות בדחקות שכזו, שאין לו כלל כלים בבית? החזיר לו המגיד תשובה בשאלה: האם נוסע הוא עתה ליריד בלייפציג, ומדוע לא נמצאים עמו כל כלי תשמישיו?

השיב על כך העשיר, ככל הנראה הנך "בטלן" [= שאינו מתמצא בענייני העולם] לא קטן, הרי אני נמצא כעת באמצע נסיעה בדרכי ליריד, ובאמצע הדרך לא שייך לשאת את הכלים הנמצאים בבית.

ענה לו המגיד: גם אני נמצא כעת באמצע הדרך, וכשאגיע למחוז חפצי שם אכן יש לי בית נאה, אשה נאה וכלים נאים...

(תרגום חפשי משיחות קודש תש"ל ח"ב ע' 424 – הנחה בלתי מוגה. וראה גם שם תשי"ד עמוד קכט – 5)

מופתים

אדמו"ר הזקן סיפר, שבהיותו במעזריטש התגלגלו מופתים מתחת לספסל, אלא שהיו עסוקים בעניינים נעלים יותר, ולא היה פנאי

אצל אדמו"ר הזקן היה קיום התורה מעוני, מתוך עניות ודחקות נוראה, ודוקא באופן כזה קיבל את תורת רבו. אך מבלי הבט על כך, נהג בתורת רבו באופן של "טוב עין הוא יבורך". לא החזיק בה לעצמו (ובאופן שהיא תגיע בדרך ממילא ובדרך מקיף לתלמידיו) אלא העניקה לאחרים באופן של "טוב עין", כך שהיא תגיע לתלמידיו ותלמידיו תלמידיו ולכל אחד ואחת מישראל עד סוף כל הדורות.

בסיפור של קדוש עליון, נשיא ישראל, ישנה הוראה לכל אחד ואחד מאתנו: אפילו דבר שהושג באמצעות יגיעה גדולה – אין להסתכל עליו כנכס פרטי ואישי, אלא יש להתחלק בו עם אחרים.

(קובץ סיפורים תשכ"ב-תשכ"ג ע' 52, משיחות קודש תשכ"ג ע' 82 – הנחה בלתי מוגה)

הבנה והשגה

...על פי זה יש לבאר את הסיפור שפעם דיבר הרב המגיד בענין גילוי אליהו, ואמר רבינו הזקן שרוצה לראות זאת, והראה לו כו'. וההסברה בזה (שהרי בודאי לא היה זה בבחינת "מהרהר אחר רבו" ח"ו) – שדרישתו של אדמו"ר הזקן מהרב המגיד שרצונו לראות כו', היא כדי שעל-ידי-זה יוכל לפעול אצל חסידים וכל בני"י שתהיה אצלם **השגה מוחשית** בענייני רזין דרוין.

(תורת מנחם – התוועדות תשי"ג ח"א ע' 332 – הנחה בלתי מוגה)

חסידים אינם אוהבים רמאות. . . כידוע הסיפור שתלמידי המגיד שאלו אצל המגיד אודות ענין מסויים מנא לי, והשיב, ששמע זאת מאלהו הנביא, ותשובה זו סיפקה את כולם, מלבד את אדמו"ר הזקן, שאמר שרוצה הוכחה. . . ואמר המגיד: "דאָס קען נאָר אַ ליטוואַק" [= לזה מסוגל רק ליטאן]...

(תורת מנחם – התוועדות תשי"ג ע' 202 – הנחה בלתי מוגה)

מאימתי אימה

כאשר אדמו"ר הזקן הגיע אל המגיד, למד בחברותא עם הרב הקדוש ר' אברהם ה"מלאך". אדמו"ר הזקן היה לומד עם ה"מלאך" נגלה, וה"מלאך" היה לומד עמו נסתר. כאשר למדו את המשנה "מאימתי קורין את שמע בערבין" התחיל אדמו"ר הזקן לבאר את הפירוש הפשוט. אמר לו ה"מלאך": כך? כך? הפירוש של "מאימתי" הוא – מתוך אימה ופחד. ומיד נפל על ה"מלאך" אימה ופחד, ונכנס לדביקות עצומה.

(קובץ סיפורים תשכ"ד-תשכ"ה עמוד 66, משיחות קודש תשכ"ה חלק ב' עמוד 354 – הנחה בלתי מוגה.)

על עצמו שלא ירגיש טעם במאכל.

כלל ידוע הוא, שאדם בריא אינו מרגיש את גופו באיזה רגש מיוחד, ואם אדם מרגיש את אחד מאבריו, סימן הוא שמשוהו אינו כדבעי. וטעם הדבר הוא, כי מאחר שכל חיותו ומציאותו של הגוף הוא חיות הנפש, לכן, כאשר הוא מיוחד עם הנפש כדבעי ומקבל את חיותה בשלימות, אין הוא נרגש בפני עצמו.

ואף לגבי חיות הנפש האלקית כך: יהודי בריא הוא זה, שגופו ונפשו הבהמית וחלקו בעולם אינם נרגשים למציאות, כל מציאותם היא הנפש האלקית. ולדוגמה בענין האכילה, שכל הרגשתו היא בזה, שעליו להמשיך אלקות במאכל; ומכיון שהמשכה זו היא באמצעות אמירת ברכה על מאכל גשמי – לכן הוא אוכל את המאכל. נמצא, שבאכילתו מורגש אך ורק "אלקיני מלך העולם" (כנוסח ברכת הנהנין) ולא גשמיות המאכל.

ואף שדרגה נעלית כזו שייכת רק לבני עליה כאדמו"ר הזקן, מכל מקום, כיון שסיפור זה הגיע אלינו, הרי זו הוכחה שעל כל פנים בזמנים מיוחדים ובמעמד ומצב מיוחד, אפשר (ובמילא צריך) להיות מעין זה בכל אחד ואחד, גם באיש פשוט.

וגם מי שאי אפשר לו להגיע לדרגה כזו (לא להרגיש את הגשמיות מצד גודל היחוד באלקות) אפילו בזמנים מיוחדים, הרי על כל פנים יכול לפעול בעצמו שיהיה מוטרד כל כך בעבודת "בכל דרכיך דעהו", עד שלא ירגיש את הגשמיות. וכנראה במוחש, שמי שמצוי בהתרגשות גדולה ביותר אינו מרגיש טעם המאכל וכיוצא בזה.

כיוצא בזה מסופר אודות אחד מגדולי תלמידי אדמו"ר הזקן, רבי בנימין קלעצקער, שהתפרנס ממסחר עצים, שפעם כאשר ערך חשבון ממסחריו, כתב ב"סך הכל": "אין עוד מלבדו". זה היה אצלו הסך הכל של ענייני מסחרו, שכן, כל עניינו במסחר זה היה "דעהו".

(קובץ סיפורים תשכ"ד-תשכ"ה עמוד 48, מלקוטי שיחות חלק י' עמוד 106. וראה גם התוועדות תשד"מ חלק ד' עמוד 2632)

קיום התורה מעוני

כשאדמו"ר הזקן היה תלמיד אצל המגיד במעזריטש, לא היה לו אלא חלוק אחד, וכאשר היה צורך לכבסה, היה הרבי עושה זאת בעצמו (שכן, לא היה לו כסף לשלם למישהו אחר). הוא היה הולך לנהר, והיות שלא היה לו חלוק אחר להחליף, פשט את החלוק וכבסה במי הנהר, ולבש הטי"ק ובגד העליון לכסות את גופו (ולהעיר, שאפשר גם בכמה אופנים) להתכסות במים עצמם) כדי שיוכל לנצל את הזמן ללימוד התורה.

להתכופף ולהרימם.

לכאורה, מה נוגע לנו אופן עבודתו של אדמו"ר הזקן במעזריטש?

אלא ההוראה מסיפור זה היא, שגם היום ישנם מופתים, שהרי "לא נפלאת היא". אלא שאין לחפש את המופתים, וכידוע ש"בעיני גדולי חסידי חב"ד המופתים הן כעין פגיעה בכבוד החסידות, קטנות ושפלות, ואין משים לב לזה".

עליו לחפש רק איך לקיים את הציווי שנצטווה ולהיות עסוק בעניינים נעלים יותר, ואז הנה הנשיא עצמו מתכופף ומרים את המופת וממלא משאלות לבו לטובה. ואין זה דברי צחות בעלמא או דברי דרוש, אלא פשוטו כמשמעו.

וכואב הלב, שכבר חמש עשרה שנה שמדברים, ולא נגע ולא פגע...

(קובץ סיפורים תשכ"ד-תשכ"ה עמוד 41, משיחות קודש תשכ"ה חלק א' עמוד 87 – הנחה בלתי מוגה. וראה גם שיחות קודש תשל"ג חלק א' עמוד 377).

טבל בעצמו לאחר הסתלקות

האריז"ל בעת הטהרה שלו שהכניסו גופו למקוה "הרכין עצמו עם ראשו לטבול מעצמו". כן הוא בהקדמת נגיד ומצוה ובשבחי האריז"ל – מסיפורי חסידים הראשונים, אשר בטהרת הרב המגיד הגדול ממעזריטש על-פי הגורל זכה רבינו הזקן בראשו כתם פז ו"הובילו את הרב המגיד נ"ע למקוה לטבול. ואמר רבינו הזקן הנה רז"ל אמרו גדולים צדיקים במיתתן כו' על כן ניחו את מורינו שיטבול בעצמו וכן היה שהניחוהו וטבל בעצמו ג' פעמים.

(אגרות קודש ח"כ ע' פא)

התגלה בגוף גשמי לאחר הסתלקות

בשבת אדמו"ר הזקן במאסר, באו לבקר רבותיו מעלמא דקשוט – הבעל שם טוב והרב המגיד. אדמו"ר הזקן שאל אותם לסיבת המאסר, והשיבו, שנתעורר עליו קטרוג למעלה על שמגלה רזי תורה. שאל שוב אדמו"ר הזקן: בצאתו מבית האסורים, האם יפסיק לומר דברי חסידות? השיבו לו: כיון שהתחיל לא יפסיק, ואדרבה, כשיצא יאמר יותר.

הבעל שם טוב והמגיד באו כשהם מלובשים בגופים. כן מובן מהסיפור שפעם ביקר כ"ק מו"ח אדמו"ר בתא מעצרו של אדמו"ר הזקן, ובשובו משם שאל אותו אביו, הרבי נ"ע, אם יש באותו תא מקום לשלשה אנשים.

ומדוע היו צריכים לבוא באופן זה דוקא? שכן, כל ענין החסידות הוא לשנות טבע מדותיו, כלומר את טבע המדות של הנפש הבהמית, שהיא קשורה בגוף, שלכך יש צורך בפנימיות התורה דוקא. ולכן הוריד אדמו"ר הזקן חסידות בשכל אנושי, כדי שגם הגוף והנפש הבהמית יקלטו זאת באופן פנימי. מובן איפוא, שכאשר הסכימו למעלה על הפצת חסידות – היינו שכל יהודי מסוגל (וחייב) ללמוד ולהבין תורה זו – נמסרה הסכמה זו על ידי נשמות המלובשות בגופים דוקא.

(קובץ סיפורים תשי"ג עמוד 9, מתורת מנחם – התוועדות תשי"ג חלק א' עמוד 205 – הנחה בלתי מוגה. וראה גם שם תשי"א ח"א עמוד 113. תשי"ב חלק א' עמוד 129. תשמ"ז חלק ב' עמוד 172. לקוטי שיחות חלק ל' עמוד 170)

כחו בתלמידיו ומקושריו

פעם שלח הרב המגיד אחד מתלמידיו להרה"ק רבי זוסיא מאניפאל, שהיה עני ומדוכא ביסורים, כדי ללמוד ממנו כיצד מקבלים יסורים בשמחה.

הגיע התלמיד לרבי זוסיא, ומסר לו לשם מה נשלח אליו. נענה רבי זוסיא ואמר: כיצד אוכל ללמדך דבר זה, בשעה שאין לי יסורים ולא חסר לי דבר.

את הסיפור לא שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר, וממילא אינני מחוייב לספר את כל הפרטים, שכן אין לדעת איזה מהם מדויקים ואיזה לא, אבל זהו כללות הענין.

ויש לשאול, מדוע אכן לא הרגיש רבי זוסיא שיש לו יסורים? ואין לומר שלא ידע מענייני עולם הזה, שכן בוודאי ידע שיש מושג של מעדנים ומלבושי כבוד, שהרי הדברים נזכרים בשלחן ערוך (כגון לגבי בגד ומאכל מיוחד לשבת ויו"ט).

אלא, רבי זוסיא לא הרגיש כלל ביסוריו משום שהיו לו "אפענע אויגען" [= עיניים פקוחות] וכך ראה את הטוב הגנוז שבהם. ואין הפירוש שראה שזה יהיה טוב לעתיד לבוא, אלא ראה את הטוב מיד עכשיו. וכמבואר הענין של קבלת יסורים בשמחה בתניא, בשלשה מקומות (וכמדובר פעם טעם שינוי הלשונות ממקום למקום):

באגרת התשובה מבואר שיסורים ממרקים את הנפש ומצילים אותה מדינים קשים בעולם הבא.

באגרת הקודש מבואר שביסורים נראה גודל אהבת הקב"ה.

בחלק ראשון מבואר בזה ענין שלישי.

לכן לא הרגיש כלל את הדחקות בגשמיות, שכן הפסד של דינר אחד אינו נחשב כלל להפסד, אם על ידי כך מרוויחים אלף אלפים דינרי זהב.